

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v právnej veci žalobcu : **I. Š.**, bývajúci v P., zastúpený P. s.r.o., so sídlom K., proti žalovanému : **M.**, zastúpené JUDr. A. N., advokátom v P., **o určenie vlastníckeho práva**, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp.zn. 12 C 68/2003, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 24. júna 2010 sp.zn. 5 Co 269/2009

t a k t o :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Prešove z 24. júna 2010 sp.zn. 5 Co 269/2009 v jeho napadnutej potvrdzujúcej časti a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Prešov rozsudkom (v poradí druhým) z 23. januára 2009 č.k. 12 C 68/2003-253 zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa domáhal určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam uvedených v petite žaloby a to v dvoch ním navrhovaných alternatívach. V odôvodnení uviedol, že mesto Prešov ako nadobúdateľ predmetných nehnuteľností zo zákona nakladal s týmito nehnuteľnosťami s vedomím a dobrej viere, že nehnuteľnosti mu ako vlastníkovi patria. Dospel k záveru, že držba žalovaného bola až do 24.7.2002, kedy žalobca voči žalovanému uplatnil svoje vlastnícke právo oprávnená. Žalovaný nadobudol predmetné nehnuteľnosti na základe zákona č. 138/1991 Zb. účinného od 1.5.1991 od svojho právneho predchodcu Okresný národný výbor Prešov, zastúpeného štátnou organizáciou S., ktorý s nimi nakladal na základe neplatnej kúpnej zmluvy zo dňa 15.7.1977. Žalovaný podľa názoru súdu splnil aj druhú zákonnú podmienku vydržania, pretože jeho oprávnená držba nehnuteľnosti trvala nepretržite po dobu dlhšiu ako 10 rokov. Desiatročná vydržacia doba uplynula žalovanému najneskôr dňom 1.5.2001, pričom žalobca požiadal o vydanie nehnuteľnosti dňa 24.7.2002, teda v čase, kedy táto lehota už uplynula.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Prešove rozsudkom z 24. júna 2010 č.k. 5 Co 269/2009-293 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v spojení s opravným uznesením a doplniacim rozsudkom okrem výroku o trovách konania vo vzťahu medzi žalobcom a žalovaným Mesto Prešov. Zrušil rozsudok vo výroku o trovách konania vo vzťahu medzi žalobcom a žalovaným Mesto Prešov a v rozsahu zrušenia vrátil vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. V odôvodnení svojho rozhodnutia odvolací súd uviedol, že prvostupňový súd správne konštatuje, že mesto Prešov nakladalo s predmetnými nehnuteľnosťami s vedomím a v dobrej viere, že mu ako vlastníkovi patria. Jeho držba bola až do 24.7.2002, kedy žalobca voči žalovanému uplatnil svoje vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam oprávnená. Stotožňuje sa s názorom súdu prvého stupňa ohľadom uplynutia vydržacej lehoty v prospech žalovaného s právnymi následkami nadobudnutia vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam. Vzhľadom na pochybnosti vyslovené žalobcom ohľadom vstupu žalovaného do jeho oprávnenej držby poukazuje na delimitačný protokol o prevode nehnuteľnosti v katastrálnom území Prešov, nachádzajúci sa v spise na č.l. 90, podľa ktorého delimitácia sa uskutoční v súlade s ustanovením zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí k 15.4.1992. Ak by aj vydržacia lehota bola počítaná od uvedeného dňa, dňom 15.4.2002 táto uplynula. Je toho názoru, že v konaní bolo preukázané nadobudnutie vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam žalovaným mesto Prešov po splnení všetkých zákonom požadovaných predpokladov. A to spôsobilý predmet vydržania, preukázaná oprávnená držba a uplynutie zákonom stanovenej doby. Výsledkom splnenia všetkých zákonom požadovaných predpokladov vydržania je preto nadobudnutie vlastníckeho práva k veci vydržitelom a to okamihom uplynutia vydržacej doby. Ide o právny následok nastávajúci priamo zo zákona, nevyžadujúci konštitutívne rozhodnutie.

Proti rozsudku odvolacieho súdu do jeho potvrdzujúcej časti podal dovolanie žalobca, ktorého prípustnosť a dôvodnosť odvodzoval z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. Uviedol, že odvolací súd svojím rozhodnutím bez nariadenia pojednávania potvrdil zamietavý rozsudok prvostupňového súdu, avšak urobil tak z iných právnych dôvodov, než prvostupňový súd a na základe odlišného skutkového stavu než z akého vychádza rozhodnutie súdu prvého stupňa. Týmto postupom mu odoprel možnosť vyjadriť sa, prípadne navrhnúť vzhľadom k zmene právneho názoru, nové dôkazy. Ako začiatok oprávnenej držby odvolací súd stanovil deň 15.4.1992, keď vychádzal z obsahu delimitačného protokolu podpísaného medzi Okresným národným výborom v Prešove a mestom Prešov. Toto skutkové zistenie však

nebolo ani len spomenuté v prvostupňovom rozsudku, ktoré v odvolacom konaní odvolací súd preskúmaval. Krajský súd v Prešove však použil nové skutkové zistenia z listinného dôkazu (delimitačného protokolu) ako skutkový základ odvolacieho rozhodnutia (pretože počnúc od tejto doby podľa jeho záverov začala plynúť vydržacia doba v prospech žalovaného), avšak bez toho, aby žalobcovi ako účastníkovi konania umožnil vyjadriť sa k týmto novým skutkovým zisteniam, odchylnému právnomu posúdeniu vecí a napokon i možnosti predkladať nové dôkazy, ktoré v dôsledku doterajšieho názoru neboli relevantné. Prvostupňový súd posúdil vznik držby žalovaného podľa ustanovenia § 2 ods. 7 zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí. Táto vznikla podľa jeho záverov dňom 1.5.1991, teda dňom účinnosti tohto zákona. Odvolací súd posúdil vznik držby žalovaného odchyľne. Táto vznikla v súlade s ustanovením § 130 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení zákona č. 87/1991 Zb. dňom prevzatia nehnuteľnosti žalovaným. Navyše žalobca pokladá za nepochybné, že odvolací súd pochybil i preto, že nenariadil pojednávanie v súlade s ustanovením § 214 ods. 1 písm. a/ O.s.p. Odvolací súd vzal za svoje také skutkové zistenie z listinného dôkazu, ktorého hodnotenie nebolo vykonané prvostupňovým súdom. Týmto dôkazom je delimitačný protokol (v súdnom spise na č.l. 90). Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Žalovaný navrhol dovolanie žalobcu odmietnuť a priznať mu trovy dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré v zmysle § 236 a nasl. O.s.p. možno napadnúť dovolaním.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu v prípadoch uvedených v ustanovení § 237 písm. a/ až g/ O.s.p., a proti rozsudku odvolacieho súdu je prípustné ešte aj v prípadoch uvedených v ustanovení § 238 O.s.p.

V prejednávanej veci dovolanie smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorý potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, pričom nevyslovil prípustnosť dovolania a nejde ani o potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 a nejde ani o prípad, že by sa odvolací

súd v tejto veci odchytil od právneho názoru dovolacieho súdu. Keďže dovolaním napadnutý potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje niektorý zo znakov uvedených v § 238 ods. 1, 2 a 3 O.s.p., je zrejmé, že ide o prípad, v ktorom Občiansky súdny poriadok dovolanie podľa citovaného zákonného ustanovenia nepripúšťa.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie), neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie podmienok prípustnosti dovolania smerujúceho proti potvrdzujúcemu rozsudku, ale sa zaoberal aj otázkou, či podané dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Prípustnosť dovolania z hľadiska ustanovenia § 237 O.s.p. pritom nie je založená už tým, že dovolateľ tvrdí, že rozhodnutie odvolacieho súdu je postihnuté niektorou vadou uvedenou v § 237 O.s.p., ale nastáva až vtedy, ak rozhodnutie odvolacieho súdu vadou uvedenou v citovanom zákonom ustanovení skutočne trpí.

So zreteľom na žalobcom tvrdený dôvod prípustnosti dovolania, sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia dovolateľa, že v prejednávanej veci mu postupom súdu bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm.f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tejto skutočnosti,

že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci ide.

V zmysle § 372p O.s.p. sa na konania začaté pred 15.októbrom 2008 použijú predpisy účinné od 15.októbra 2008, ak nie je ďalej ustanovené inak.

S účinnosťou od 15.októbra 2008 Občiansky súdny poriadok (zákon č. 384/2008 Z.z.) v ustanovení § 213 ods. 2 O.s.p. ustanovuje, že ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité, a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

Úmyslom zákonodarcu, ako to vyplýva priamo z dôvodovej správy k zákonu č. 384/2008 Z.z. bolo týmto ustanovením v praxi zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí. Uvádza sa v nej, že účastník tak bude mať možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav. Ustanovenie posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastník bude môcť až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu.

Výzva odvolacieho súdu je plnením osobitného druhu tzv. manuálnej povinnosti opravného súdu. Podstatou tejto poučovacej povinnosti je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa svoje rozhodnutie v časti vstupu do držby sporných nehnuteľností žalovaným posúdil podľa ustanovenia § 2 ods. 7 zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí. Tento vznikol podľa jeho záverov dňom 1.5.1991, teda dňom

účinnosti zákona č. 138/1991 Zb. Odvolací súd posúdil vstup do držby žalovaného zrejme podľa § 130 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnkov dňom prevzatia nehnuteľnosti žalovaným, s poukazom na delimitačný protokol, podľa ktorého delimitácia sa uskutoční v súlade s ustanovením zákona č. 138/1991 Zb. k 15.4.1992. Ak by aj vydržacia lehota bola počítaná od uvedeného dňa, dňom 15.4.2002 by uplynula. Z dovolaním napadnutého rozsudku vyplýva, že odvolací súd považoval predmetné ustanovenie za rozhodujúce pre rozhodnutie vo veci. V súlade s ustanovením § 213 ods. 2 O.s.p. mal preto vyzvať účastníkov konania, aby sa k ich možnému použitiu vyjadrili. Zo spisu ale nevyplýva, že odvolací súd takto postupoval a žalobcovi nevytvoril procesnú možnosť vyjadriť sa k aplikácii predmetných ustanovení. Jeho procesný postup v dôsledku toho vykazuje vady konania v zmysle ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm.f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami žalobcu uvedenými v dovolaní.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu v jeho napadnutej potvrdzujúcej časti podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. júna 2011

JUDr. Jozef K o l c u n, v.r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová